

**Професионална земеделска гимназия "Кл.Арк.Тимирязев" –
гр.Каварна**

✉ гр.Каварна 9650, ул."Добротица" № 48, ☎ 0570/83070

Утвърдил:

Директор:

/инж.Радка Илиева/

**МЕХАНИЗЪМ
ЗА ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА УЧИЛИЩНИЯ ТОРМОЗ
В ПЗГ „КЛ. АРК. ТИМИРЯЗЕВ” - ГР.КАВАРНА**

**Настоящият механизъм е приет на заседание на ПС №12/02.09.2026 г. и
утвърден със заповед на директора № РД-04-765/02.09.2026 г.**

I. ИЗМЕРЕНИЯ НА НАСИЛИЕТО МЕЖДУ УЧЕНИЦИТЕ

Насилието между учениците в училище обхваща широк спектър от прояви. То е явление със сериозни размери и оставя дълготрайни последици върху психичното здраве и поведението както на тези, които търпят насилие, така и на онези, които го извършват. Българската дума, която отговаря най-точно на явлението е „тормоз“ (“bullying”).

Тормозът е форма на насилие, която се определя като сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към един и същ ученик от страна на един ученик или група.

Проявите на тормоз в училище най-общо могат да бъдат разделени на следните основни групи:

- **Физически тормоз** - блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;
- **Вербален тормоз** - подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди;
- **Психичен тормоз** - подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба и хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене;
- **Социален тормоз** - избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространение на зловни слухове, натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз, изолиране.
- **Виртуален тормоз** - обидни, заплашителни и подигравателни текстови съобщения по мобилен телефон, електронна поща, Skype или Facebook; разпространяване на материали, които уронват достойнството на детето или го унижават; снимането на детето с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видео в интернет или други канали без негово съгласие, на слухове, клюки и заплахи в социалните мрежи, крадене на самоличност и др.

Според чл. 7 ал. 1 и ал. 2 от Закона за закрила на детето всяко дете има право на закрила от насилие и всеки, на когото стане известно за дете, преживяло насилие, е длъжен да сигнализира органите по закрила.

II. МЕРКИ ЗА ПРЕДОТВРЯВАНЕ И ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ НА ТОРМОЗА В ПЗГ”Тимирязев”

Осъзнаване и оценка на проблема.

1.1. Оценката на тормоза в училище се организира от ръководството със съдействието на **Кординационния съвет, Училищната комисия за превенция на ученици жертви на насилие или в риск от насилие и тормоз и при кризистна**

интервенция в началото на всяка учебна година с цел определяне на формите и видовете тормоз, участниците в тормоза и местата, където най-често се случва.

1.2. Провежда се чрез анкета от ЗДУД със съдействието на класните ръководители в началото на учебната година .

1.3. Резултатите се обработват в десетдневен срок от координационния съвет

1.4. След обобщаване на резултатите от изследването, ЗДУД запознава педагогическия персонал на училището с оценката на проблема на Педагогически съвет или Общо събрание.

1.5. На базата на извършената оценка се изготвя план за работа на училищния координационен съвет за справяне с тормоза в училище, който се актуализира всяка година до края на месец октомври.

2. Дейности за предотвратяване на училищния тормоз.

2.1. Дейности на ниво клас/класна стая

2.1.1.С цел създаване на пространство, в което се говори открито за тормоза:

- в час на класа класният ръководител запознава учениците със същността и видовете тормоз между учениците;
- в часа на класа всеки класен ръководител използва формите на групова работа, дискусия, решаване на казус, споделяне на опит за разясняване на проблема;

2.1.2. Класните ръководители провеждат разговори с родителите в индивидуални или групови срещи за това какво е тормоз, в какви форми се среща в училище и какви са преживяванията на извършителя и потърпевшия, дали той се чувства унижен или заплашен. Запознават родителите с оценката на тормоза в училище и препоръките към тях.

2.1.3.Всяка паралелка заедно с класния ръководител изработва общи правила на поведение в училище. Класният ръководител, заедно с учениците изработва процедура, описваща мерките в случай на нарушаване на правилата.

2.2. Дейности на ниво училище

2.2.1.Създаден е училищния координационен съвет за справяне с тормоза в училище , които да планира, проследява и координира усилията за справяне с училищния тормоз.

Състав на училищния координационен съвет: Председател – Гълъбина Танкова - заместник-директор по УД, и членове: Станислав Станев – пед.съветник, Михаела Михайлова- старши учител, Сава Белчев -родител, Силвия Белчева – ученичка 9 а клас,

2.2.2. Училищният координационен съвет за справяне с тормоза в училище изготвя единен механизъм с ясно разписани отговорности за предотвратяване и реагиране при проява на тормоз и насилие в училище.

2.2.3. Училищният координационен съвет за справяне с тормоза в училище, съвместно с ученици и родители, разработва предложения за промени в ЗДУД, като към проявите на насилие се добави и понятието „тормоз“.

2.2.4. Запознаване на училищната общност и родителите със Заповед РД09-611/11.05.2012 г. на Министъра на МОМН, с оценката на тормоза в училище и с настоящия „Механизъм за противодействие на тормоза в ПЗГ „Тимирязев”

2.2.5. Подобряване на системата на дежурство с оглед на това да бъдат обхванати местата в училище, където при етапа на оценка е установено, че се извършва тормоз.

2.2.6. Стимулиране на учениците да съобщават за случаи на тормоз при гарантиране на конфиденциалността.

2.3. Дейности на ниво общност

2.3.1. Училищният координационен съвет за справяне с тормоза в училище, съгласувано с директора на училището, осигурява реални партньорства с външни за училището организации, служби и специалисти:

- Дирекция "Социално подпомагане" - Отдел „Закрила на детето”
- МКБППМН към община Каварна;
- Психолог от общината Каварна;
- МВР – Детска педагогическа стая – Йорданка Радева и др.;
- „Център за обществена подкрепа“;
- „други.

III. ДЕЙСТВИЯ ЗА СПРАВЯНЕ С УСТАНОВЕН УЧИЛИЩЕН ТОРМОЗ В ПЗГ „КЛ. АРК. ТИМИРЯЗЕВ”

По-голямата част от ситуациите на тормоз могат да бъдат овладяни от *учителите*, а някои от *самите деца*. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест. Важно е да се разграничат случаите, когато не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между учениците. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на учениците, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват.

Ако се касае просто за „приятелска игра“, *учителят може да се намеси, за да предупреди децата да внимават да не се наранят.*

Ако обаче наблюдаваното поведение може да бъде определено като тормоз, е необходимо да се предприемат следните действия.

Прекратяване на ситуация на тормоз. Задължение на всеки учител/служител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел, като:

- В случай на физически тормоз учениците трябва да бъдат разделени и да се прекрати физическият контакт между тях незабавно;
- Не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията;
- Важно е учителят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение.

1. Реакции спрямо ученика, упражнил тормоз.

- *Когато става въпрос за **първа проява**, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи „подходът за възстановяване на щетата“. Той се прилага от класния ръководител.*
- Учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, показва ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самия ученик, и че хората правят грешки, които следва да бъдат поправени, без да се налагат наказания;
- Ключов момент във възстановяването на щетата е, че класният ръководител разговаря с ученика, а ученикът сам избира и решава как ще поправи грешката си. С това негово решение трябва да се съгласи и потърпевшият от тормоза ученик;
- Класният ръководител изслушва ученика, упражнил тормоза в отсъствието на потърпевшия ученик;
- След изясняване на ситуацията и постигане на договорка, класният ръководител за определен период от време проследява поведението на учениците и дава обратна връзка;
- Класният ръководител може да потърси съдействие и от другите учители, който също може да подпомогнат работата на учителя като наблюдават ученика във взаимоотношенията му с другите ученици и дадат насоки за действията и мерките, които учителят да предприема при необходимост.

*1.1. При **повтаряне на едни и същи нарушения на правилата** се прилага подходът за възстановяване на щетата, уведомяване на класния ръководител и училищния координационен съвет за справяне с тормоза в училище, като се съставя **протокол за тормоз**.*

- Класният ръководител уведомява родителите за случилото се, както и за предприетите от училището действия за разрешаване на ситуацията;
- Разговорът се провежда в партньорски взаимоотношения, като се предоставя отворено пространство за споделяне на техните опасения и гледни точки;
- Родителите трябва да бъдат запознати, че критиките, обидите и negliжирането на другия ученик от тяхна страна само ще задълбочат конфликта;
- От разговора могат да бъдат изведени конкретни договорки кой какво може да предприеме и какво се очаква като резултат;
- Учителят насочва родителите за консултация с психолог, ако е необходимо и желано.

*1.2. При **много сериозно ниво на тормоз** – злоупотреба със сила, както и при екстремни ситуации, в които съществува опасност за живота и здравето, телесния интегритет, както на ученика-жертва, така и на*

ученика-извършител се уведомява Дирекция социално подпомагане – Отдел за защита на детето, Държавната агенция за закрила на детето или МВР.

- Учителят или служителят, станал свидетел на подобен тормоз, ако не може да се справи сам, е длъжен да потърси помощ от охраната в гимназията, дежурния екип или други лица, намиращи се в района на инцидента;
- След прекратяване на физическия контакт между лицата, свидетелят на тормоза уведомява директора на училището и регистрира ситуацията на насилие като попълва протокол .
- Директорът свиква училищния координационен съвет за справяне с тормоза в училище и уведомява отдела за „Закрила на детето” по местоживеење, местната комисия за БППМН, РИО и полицията;
- Училищният координационен съвет за справяне с тормоза в училище обсъжда ситуацията на свое работно заседание, уведомява класния ръководител и родителите на учениците, като ги насочва към местната комисия за БППМН и полицията, ОЗД и общината по силата на координационния механизъм.

2. Реакции спрямо ученика, който е обект на тормоз

Работата с ученици, които са обект на тормоз, трябва да бъде насочена към формиране у тях на умения за справяне с подобно поведение.

- Класният ръководител говори с ученика, по възможност още същия ден (или веднага след като е разбрал за случая, ако се касае за ситуация, за която е научил случайно) и да разбере какво точно се е случило;
- Необходимо е да се подчертае поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се;
- Класният ръководител наблюдава ученика в следващите дни, за да се увери как се чувства и при необходимост отново разговаря с него.

3. Реакции спрямо наблюдателите

- Класният ръководител изтъква тези, които са се намесили в защита правилата за поведение в училището. От останалите очаква да направят същото, ако се случи в бъдещето;
- Класният ръководител насърчава учениците за грижа спрямо учениците, станали обект на тормоз.

IV. УЧИЛИЩНА СИСТЕМА ЗА НАСОЧВАНЕ КЪМ ДРУГИ СЛУЖБИ

1. Регистриране на ситуации на тормоз.

- Създава се единен регистър за описване на ситуации на училищен тормоз;
- Всяка ситуация на тормоз се описва в протокол от учители/служителя, който я е наблюдавал с цел проследяване развитието на случая във времето и планиране на подходяща интервенция;
- Заявката съдържа кратко описание на всяка ситуация, кога се е случила, кои са участниците и какви мерки са били предприети;

- Регистърът се съхранява при ЗДУД;

2. Насочване към други служби.

В случаите, при които поведението на детето се отличава с изразени агресивни прояви, снижен контрол върху гнева, склонност да разрешава конфликтни ситуации с насилие е необходимо да бъде потърсено съдействие от страна на отдел „Закрила на детето” по местоживееие.

Като първа стъпка се уведомява директора на училището, който е задължен да уведоми съответния отдел „Закрила на детето” по местоживееие и отдела за „Закрила на детето”, на чиято територия е училището, местните комисии за БППМН, полицията и всички останали участници в мултидисциплинарния екип по силата на координационния механизъм.

В тази връзка е необходимо да бъде потърсено съдействие от страна на социалните работници от отделите „Закрила на детето” към Дирекциите „Социално подпомагане”. Социалният работник е професионалистът, който може да проучи ситуацията, в която се намира детето, условията, при които живее, родителският капацитет и при необходимост да предприеме мерки, които да подпомогнат детето и семейството като цяло.